

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1977

127 111 111

BRNO 1980

ZJIŠŤOVACÍ SONDÁŽ NA KŘÍŽKOVSKÉHO ULICI V OLOMOUCI

Vít D o h n a l , Vlastivědný ústav Olomouc

/Obr. 30-33/

V letních a podzimních měsících 1977 provedlo archeologické oddělení olomouckého muzea zjišťovací sondáž na nádvořích rektorátu UP v Křížkovského ulici č.8 /býv. dómské probošství/. Byly založeny celkem tři sondy, z nichž dvě byly na prvním nádvoří před budovou rektorátu, tedy asi 30 m západně od původního biskupského kostela sv. Petra, jehož základy byly zjištěny v r.1948 /K. Reichertová, Přemyslovský hrad a předhradí v Olomouci AR I 1949, 64/. Třetí sonda /16,5 x 0,8 m/ byla na sousedním nádvoří, asi ještě o dalších 30 m dále k západu. První dvě sondy byly v místech, kde hustá síť vedení /kanalizace, elektrické a telefonní kabely/ zabránila sondáž dokončit až na jeden úsek, v němž jsme se dostali na rostlý terén začínající 300cm pod nynější úroveň. Nad podloží byla hnědošedá eneolitická vrstva a na ni navazovala tmavoseda až černá hlína s keramikou mladohradištní. Mladohradištní vrstva byla překryta asi 20 cm silnou vrstvou jemného říčního písku a teprve nad ním začínala v hloubce 120 cm pod dnešní úrovní navážka. Stejná vrstva písku se našla i v třetí sondě, kde byl právě touto vrstvou celý půdní profil rozdělen na dvě části: na horní část, skládající se z několika navážkových vrstev a část spodní, kterou tvořily kulturní vrstvy v původním uložení, datovatelné podle keramiky do 10. století. Oproti sondě před rektorátní budovou byl písek v této třetí sondě o něco hlouběji, což lze vysvětlit tím, že povrch starého terénu byl směrem k západu skloněný. Pod novějšími navážkami se v sondě 3 nacházela asi 30 cm silná kulturní vrstva s keramikou 12.-13. století, začínající hned na zmíněném písku. Ze situace bylo zřejmé, že v prostoru mezi druhou a třetí sondou je třeba počítat s poměrně rozsáhlou terénní úpravou, při níž byl starý povrch zasypán pískem a teprve na takto asanované ploše pak vznikla kulturní vrstva ve 12. století, v níž jsou dokonce zbytky větší zděné budovy, jejíž jedna strana byla sondou zčásti zachycena. Spodní část půdního profilu tvořila vlhká černá hlína, v níž lze počítat asi se třemi horizonty, jejichž vzájemné odlišení je však při tmavém zbarvení obtížné. Výrazněji se rýsovala pouze nejhořejší porézní kypřá zemina, zbarvená poněkud do hněda patrně od množství zetlelých rostlinných zbytků, které se tu a tam daly v ní pozorovat. Interpretovat je možno tento horizont jako starý povrch v 10. století, jak tomu nasvědčuje povrchové ohniště, které se jeví jako mělká čoučkovitá skvrna bělavého popela, ohraničená vespod většími uhlíky. V černé hlíně se dále našly kusy stromových kmenů či velkých větví a ze stěny sondy jsme vyjmuli dva šikmo těsně vedle sebe zaražené kůly /délka 150 a 80 cm, tloušťka 10 a 7 cm/ ze zašpičatělých a jen hrubě přitesaných dřev. V úrovni jejich horních konců ležel ve vodorovné poloze další kus špatně zachovaného břevna; a opodál se poněkud níže našel pahýl z třetího svisle do země zaraženého kůlu. V hlinitých vrstvách pod pískem jsme získali poměrně velké množství střepů z tuhové keramiky buďto matného nebo stříbřitě lesklého zdobeného povrchu. Hojně byly rovněž úlomky dobře zachovaných větviček, kousky březové kůry a dřevěné třísky a našla se i část koženého střevíce, sešitého původně z několika dílů.

Pod černou zemínou bylo intaktní podloží. Na dvou místech se nad ním objevil zbytek eneolitické vrstvy s nehojným materiálem, která měla světlejší, hnědošedé zbarvení. V nejhlubším místě sondy se mezi černou zemínou a eneolitickou vrstvou dala pozorovat zřetelná vrstvička žlutého jílovitého písku. O něco dále k severu se obě vrstvy navzájem prolínaly a na jejich rozhraní vyčníval do sondy okraj hlinitě klenuté eneolitické pece, z níž se zachovalo dno /na vrstvě pečlivě poskládaných asi jako pět velkých ostrouhých kamenů vypálená mazanice/ a části bočních stěn, kdežto celý vrch klenby byl rozpadlý.

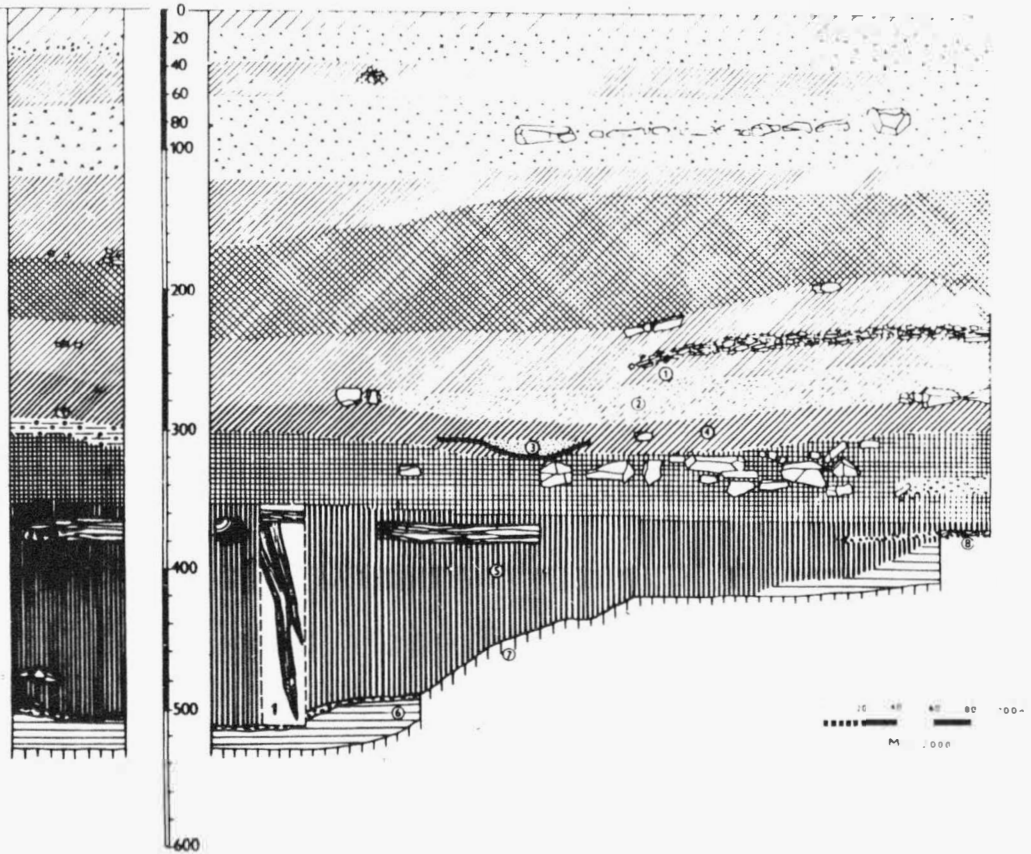
P o z n á m k a :

- 1 Na zbytky kolmo zaražených kůlů a vodorovných břevnen se na stejné lokalitě přišlo při jakýchsi zerních pracech, prováděných na dvoře tehdejšího kapitulního proboštství : L.H. Jeitteles , Die vorgeschichtlichen Alterthümer der Stadt Olmütz und ihrer Umgebung, MAGW I 1871, 242.

Feststellungsgrabung in der Křížkovský Gasse in Olomouc.
Auf den Vorhöfen des Rektorates der UP /ehemals Domprobstei/ wurde eine Feststellungsgrabung durchgeführt. Es handelt sich um dieselbe Lokalität, wo die erste Bischofskirche in Olomouc stand /K. Reichertová, AR I 1949, 64/ und wo man im vorigen Jahrhundert den bekannten eisernen Helm mit Nasenschutz gefunden hat, früher zu den sog. normannischen Helmen gereiht /L.H. Jeitteles, MAGW I 1871, 242/. In der Sonde erschien unter den neueren Aufschüttungen eine Siedlungsschicht aus dem 12.-13. Jahrhundert, in der sich Überreste eines grösseren näher nicht identifizierbaren Objektes, und unter dieser dann eine Schicht mit Keramik aus dem 10. Jahrhundert befindet. Beide Horizonte sind voneinander durch eine Schicht feinen Flussandes getrennt, mit welchem die Oberfläche der älteren Siedlung auf einer grossen Fläche bedeckt war, denn der Sand wurde in zwei Sonden erfasst, die voneinander ca. 30 m entfernt waren. In der unteren slawischen Schicht blieben senkrecht eingerammte Pfosten und waagrechte Balken erhalten. Ausser zahlreichen Graphitscherben fand man den Teil eines Lederschuhes, der ursprünglich aus mehreren Teilen zusammengeknäht war. Auf dem Boden der Sonde waren Überreste einer äneolithischen Kulturschicht mit Überresten eines gewölbten Tonherdes.

ŘEZ A-D

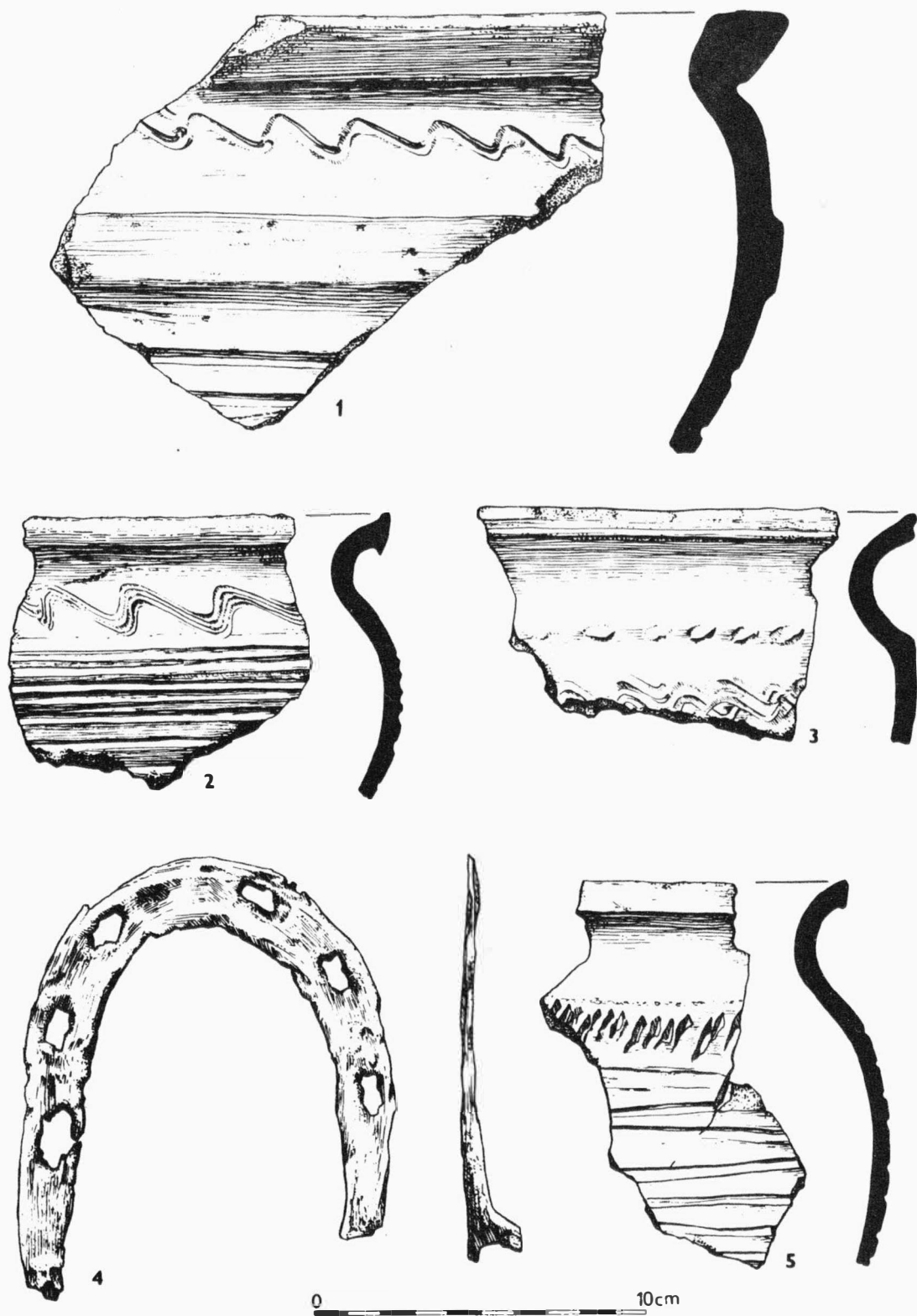
ŘEZ A-B

	HUMUSOVITA HNĚDÁ HLINA		DROBNÉ LOŽNÉ KAMENÍ VE ŽLUTÉ MALTĚ
	ŠEDA HLINA S ROZPADLOU MALTOU A STAVEBNÍ SÍŤÍ		ŽLUTÝ JÍLOVITÝ PÍSEK
	SEDOHNĚDÁ SYPKÁ HLINA BEZ PŘIMĚSÍ		JEMNÝ ŘÍČNÍ PÍSEK
	TMAVOHNĚDÁ SYPKÁ HLINA S DROBNÝM KAMENÍM		ZVĚTRALÝ LOMOVÝ KÁMEN
	ČERVENOHNĚDÁ PORÉZNÍ ZEMINA		LOMOVÝ KÁMEN
	ULEHKLÁ ČERNÁ HLINA BEZ PŘIMĚSÍ		ROZPADLÁ MAZANICE
	ULEHKLÁ TMAVOHNĚDÁ AŽ ČERNÁ HLINA S MNOŽSTVÍM ROSTLIN ZBYTKŮ		POPEL
	ŽLUTÝ JÍLOVITÝ PÍSEK Z PODLOŽÍ		UHLÍKY
	ŠEDA HLINA S PŘIMĚSÍ PÍSKU - ENEOLITICKÁ KULTURNÍ VRSTVA		KŮLY A NEOPRACOVANÁ DŘEVA
	INTARZNÍ PODLOŽÍ (ŽLUTÝ JÍLOVITÝ PÍSEK A MŠÍŘ SRALA)		KANALIZAČNÍ RHY
	BŘIDLICOVÉ PLOTNY		VYPĚŇ JÁMY NA VÁPNO
			ODEBRATÉ VZORKY ZEMINY

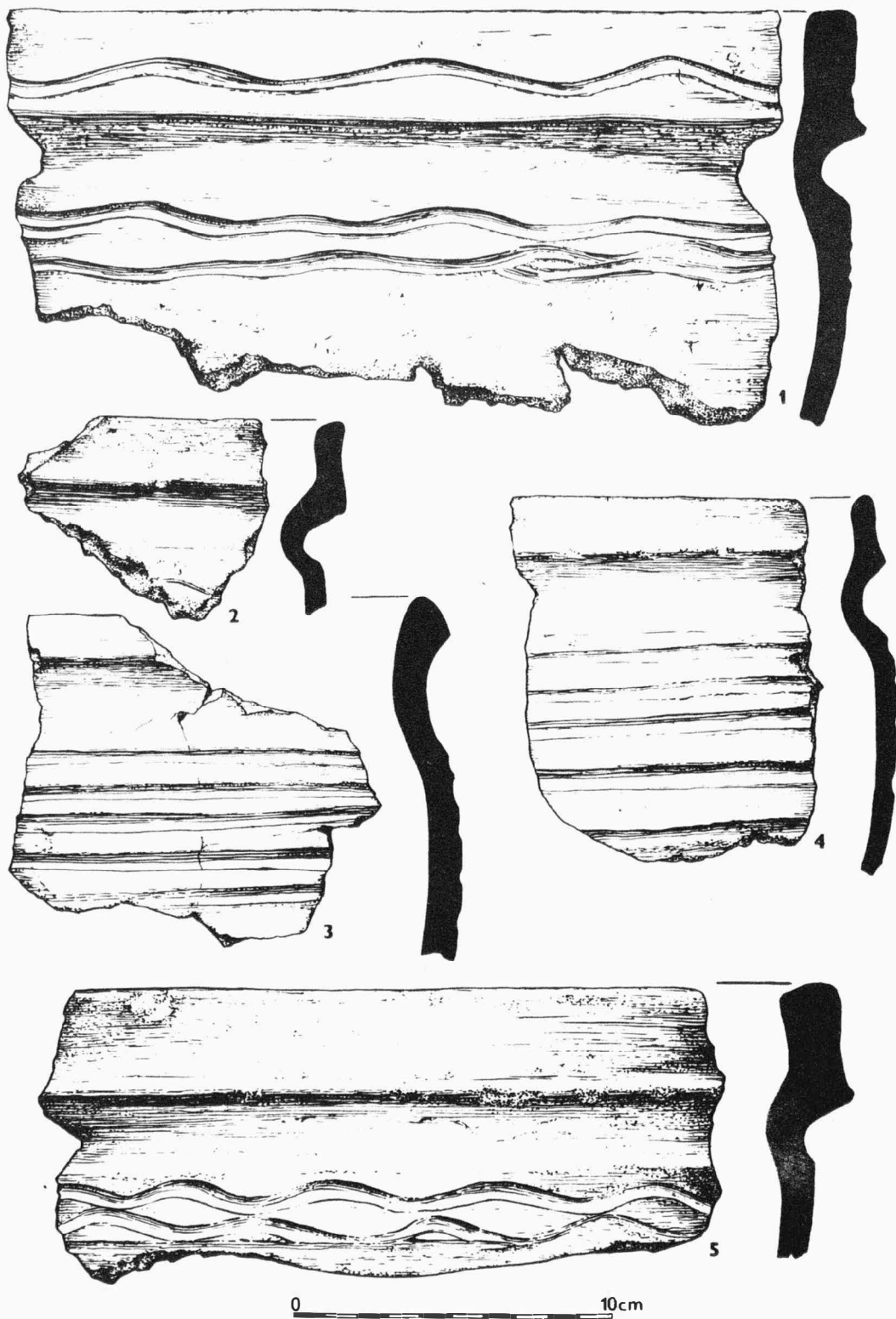
Obr. 30

Olomouc / okr. Olomouc/ - Křížkovského ulice. Profil v sondě 3. - Profil in Sonde 3.

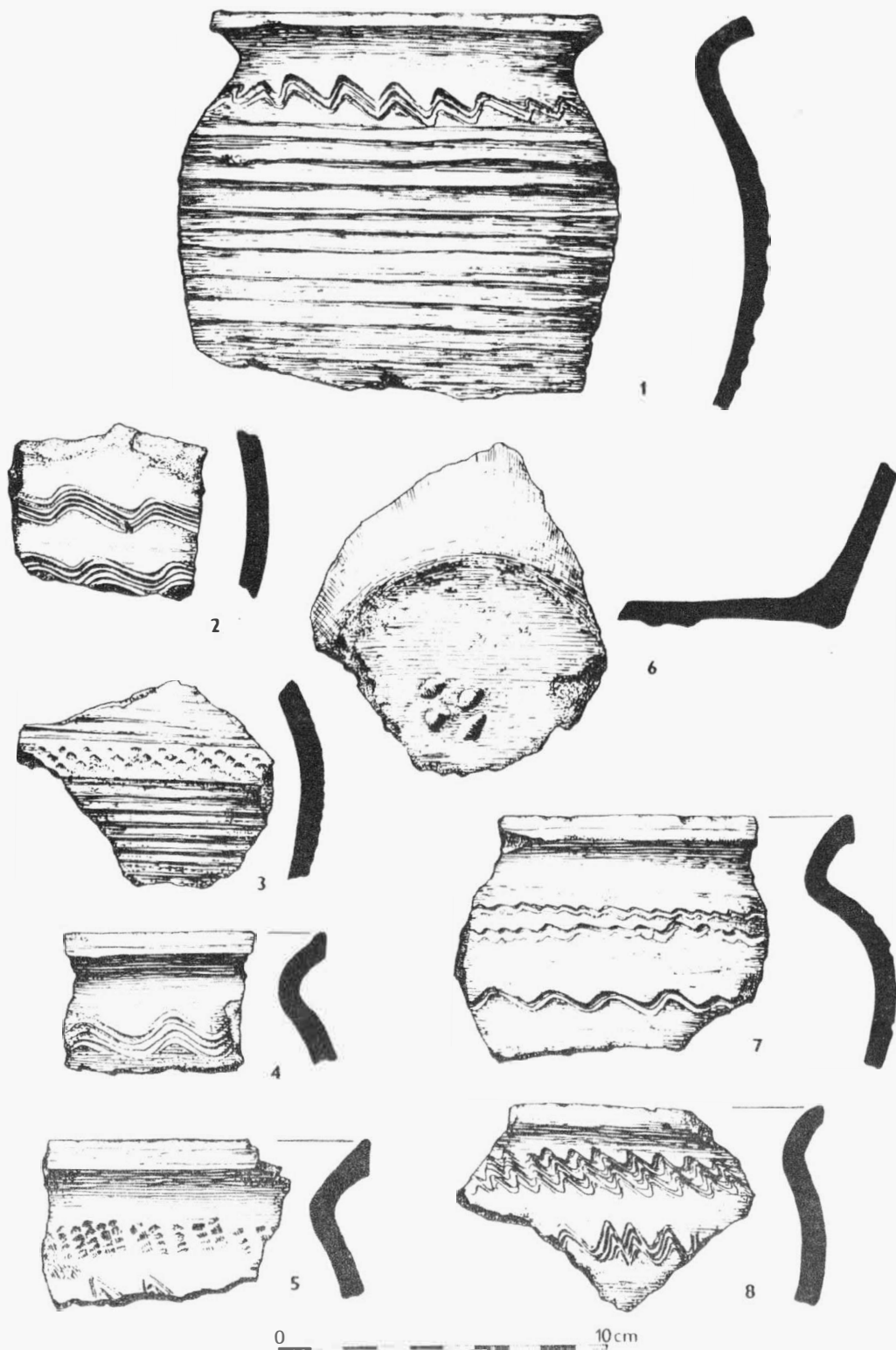
Obr. 31

Olomouc /okr. Olomouc/ - Křížkovského ulice. 1 sonda 2, v kulturní vrstvě pod pískem; 2-5 sonda 3, výběr materiálu z kulturních vrstev pod pískem. - 1 Sonde 2, in der Kulturschicht unter dem Sand; 2-5 Sonde 3, Materialauswahl aus Kulturschichten unter dem Sand.

Obr. 32

Olomouc /okr. Olomouc/ - Křížkovského ulice. 1-5 sonda 3, výběr materiálu z kulturní vrstvy nad pískem.
 - 1-5 Sonde 3, Materialauswahl aus der Kulturschicht ober dem Sand.

Obr. 33

Olomouc /okr. Olomouc/ - Křížkovského ulice. 1-8 sonda 3, výběr materiálu z kulturních vrstev pod pís - kem. - 1-8 Sonde 3, Materialauswahl aus Kulturschichten unter dem Sand.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1977

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně , sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Malinková, A. Šik
Na titulním listě : Bronzová dýka z únětického pohřebiště v Mušově
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Gottwaldov,
provoz 34 - Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI - 73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné